

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Katowice, dnia 1 września 2020 r.

Poz. 6291

UCHWAŁA NR 146/XVII/2020 RADY GMINY DĘBOWIEC

z dnia 25 sierpnia 2020 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Dębowiec na lata 2020-2023”

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713) oraz art. 87 ust. 1, 2, i 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 282 z późn. zm.), Rada Gminy Dębowiec uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjąć do realizacji „Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Dębowiec na lata 2020-2023” stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dębowiec.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

Przewodniczący Rady

Grzegorz Cymorek

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

**GMINA DĘBOWIEC
POWIAT CIESZYŃSKI
WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE**

ZAMAWIAJĄCY	GMINA DĘBOWIEC
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING
SPRAWDZAJĄCY	WESTMOR CONSULTING KAROLINA DRZEWIECKA

DĘBOWIEC 2019

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023**Spis treści**

1. Wstęp	3
2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami	4
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	5
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	11
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	11
4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	14
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	19
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie Gminy (analiza dokumentów programowych gminy)	19
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy	24
5.2.1. <i>Zarys historii obszaru Gminy</i>	24
5.2.2. <i>Krajobraz kulturowy</i>	27
5.2.3. <i>Zabytki nieruchome</i>	31
5.2.4. <i>Zabytki ruchome</i>	31
5.2.5. <i>Zabytki archeologiczne</i>	31
5.2.6. <i>Zabytki w zbiorach muzealnych i innych</i>	32
5.2.7. <i>Dziedzictwo niematerialne</i>	32
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	33
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	36
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy	40
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń	49
7. Założenia programowe	50
7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami	50
7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki	50
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami	52
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami	53
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami	54
11. Załączniki	56
Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu Gminy Dębowiec zgodnie z obowiązującą Gminną Ewidencją Zabytków Gminy Dębowiec	57
Załącznik 2. Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie Gminy Dębowiec zgodnie z obowiązującą Gminną Ewidencją Zabytków Gminy Dębowiec	62
Spis tabel i rysunków	63

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

1. Wstęp

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, a także dorobek czasów współczesnych. Jest to wartość materialna i niematerialna określająca nasze pochodzenie i kulturę. Na dorobek ten składają się zarówno elementy przyrodnicze, jak również wytwory i osiągnięcia cywilizacyjne ludzkości, m.in. w zakresie nauki, sztuki, architektury czy techniki. Elementem dziedzictwa kulturowego są zabytki, w tym: zabytki ruchome, zabytki nieruchome oraz zabytki archeologiczne. Są one nie tylko cennym źródłem informacji nt. życia naszych przodków, ale również ważnym elementem rozwoju społeczno-gospodarczego, bowiem bogate i różnorodne dziedzictwo kulturowe stanowi, istotną dla rozwoju lokalnych samorządów, atrakcję turystyczną. Dziedzictwo kulturowe jest zatem fundamentem tożsamości danej społeczności, dlatego ważna jest jego ochrona w celu zachowania tego dorobku dla przyszłych pokoleń.

Obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami wynika z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przyjęty w formie uchwały program stanowi element polityki samorządowej i służy podejmowaniu działań w zakresie inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, a także promowania dziedzictwa kulturowego. Powinien być narzędziem mającym na celu eksponowanie walorów krajobrazu kulturowego, jak również wykorzystanie dorobku kulturowego na cele społeczne, gospodarcze i edukacyjne. Głównym odbiorcą programu jest lokalna społeczność, w tym właściciele i użytkownicy obiektów zabytkowych, ale także wszyscy mieszkańcy danej jednostki samorządu terytorialnego, którzy poprzez swoją działalność, wpływają na zachowanie i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego danego obszaru. Celem opracowania **Programu opieki nad zabytkami Gminy Dębowiec na lata 2020-2023** (dalej zwanego Programem) jest dążenie do poprawy stanu zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego, a przez to zachowanie piękna krajobrazu kulturowego. Program ma pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe Gminy Dębowiec. Wskazane w Programie działania są skierowane na poprawę stanu zabytków, ich rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Głównymi odbiorcami niniejszego dokumentu są mieszkańcy Gminy, którzy bezpośrednio odczuwają efekty jego wdrażania. Poprzez działania edukacyjne, realizacja Programu może budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości oraz zacieśnia procesy integracyjne w społeczności lokalnej.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Reasumując, przedmiotem niniejszego opracowania jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych Gminy Dębowiec, a celem jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami.

2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami

Podstawą prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i opracowania programu opieki nad zabytkami jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2018 poz. 2067 z późn. zm.). Ustawa określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania programów przez samorządy, zarówno na szczeblu wojewódzkim, powiatowym, jak i gminnym. W myśl art. 87 ustawy, programy opieki nad zabytkami opracowywane są na 4 lata i mają na celu w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z realizacji programu zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) co 2 lata sporządza sprawozdanie, które przedstawia odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy. Kolejne sporządzane programy opieki powinny uwzględniać pojawiające się nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

warunki społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Zabytki w Polsce objęte zostały ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela. Art. 5 Konstytucji RP brzmi: *„Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”*. Zaś w art. 6 ust. 1 Konstytucji RP czytamy: *„Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”*. Natomiast art. 86 Konstytucji RP wskazuje, że *„każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie”*.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest wspomniana ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2018 poz. 2067 z późn. zm.). Ustawa określa m.in. przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi. Zgodnie z art. 3 ww. ustawy zabytek to *„nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”*. Zabytki dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości,
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych,
- zabytki archeologiczne – zabytki nieruchome, będące powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożone z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytki ruchome, będące tym wytworem.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami. Zgodnie z art. 4 ustawy **ochrona zabytków** polega w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zgodnie z art. 5 ustawy **opieka nad zabytkiem** sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku,
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Z art. 6 ustawy wynika, iż ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) **zabytki nieruchome** będące, w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

2) **zabytki ruchome** będące, w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1479),
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

3) **zabytki archeologiczne** będące w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami,
- d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Zgodnie z art. 7 ustawy, wśród **form ochrony** zabytków wyróżnia się:

- 1) wpis do rejestru zabytków (w tym wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa),
- 2) uznanie za pomnik historii,
- 3) utworzenie parku kulturowego,
- 4) ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Dla zabytków znajdujących się na terenie województwa, wojewódzki konserwator zabytków prowadzi **rejestr zabytków**. Zgodnie z art. 9 ust.1 i ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami „do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku”.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 i ust. 2 ustawy „Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, może uznać za **pomnik historii** zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może złożyć wniosek po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków”.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Zgodnie z art. 16 ust. 1–1a ustawy „*rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć **park kulturowy** w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Rada gminy ogłasza w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenia, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o podjęciu prac nad utworzeniem parku kulturowego, określając formę, miejsce i termin składania wniosków dotyczących projektu uchwały o utworzeniu parku kulturowego, nie krótszy jednak niż 21 dni od dnia ogłoszenia*”.

Zgodnie z art. 17 ustawy na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej,
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych,
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1 ustawy;
3a) zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury,
- 4) składowania lub magazynowania odpadów.

W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na skutek ustanowienia zakazów i ograniczeń, o których mowa w art. 17 ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 131–134 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2019 poz. 1396 z późn. zm.).

W myśl art. 18 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami „*ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego*”.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
- 2) innych zabytków nieruchomych, które znajdują się w gminnej ewidencji zabytków,
- 3) parków kulturowych.

Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu, co wynika z art. 20 ustawy. Podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy, zgodnie z art. 21 ustawy, jest ewidencja zabytków.

Zgodnie z art. 22:

- Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków,
- Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa,
- Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku,
- Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków,
- W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte: zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków,
- Właściwy dyrektor urzędu morskiego prowadzi ewidencję zabytków znajdujących się na polskich obszarach morskich w formie zbioru kart ewidencyjnych.

Organami ochrony zabytków, zgodnie z art. 89 ustawy, są:

- minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,
- wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. Zadania publiczne o charakterze ponadgminnym określa ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2019 poz. 506 z późn. zm.).

Z punktu widzenia niniejszego opracowania istotne jest uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w wielu obowiązujących ustawach, w tym w:

- ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2018 poz. 1945, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1186 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2019 poz. 1396 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. 2018 poz. 1614 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. 2018 poz. 2204, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j. Dz.U. 2018 poz. 1983 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz.U. 2019 poz. 688 z późn. zm.).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t.j. Dz.U. 2019 poz. 917),
- ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1479).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t.j. Dz. U. 2019 poz. 553, z późn. zm.).

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego**4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami****KRAJOWY PROGRAM OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2019-2022**

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 stanowi załącznik do Uchwały Nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r. (M.P. 2019 poz. 808).

Celem dokumentu jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami, poprzez realizację trzech celów szczegółowych, podzielonych na następujące kierunki działań:

Cel szczegółowy 1: „Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego”

1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym;
2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym;

Cel szczegółowy 2: „Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami”

1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami;
2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego;

Cel szczegółowy 3: „Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa”

1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości;
2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Cele Gminy Dębowiec w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego są spójne z celami na szczeblu krajowym i wpisują się przede wszystkim w cel strategiczny 2 i 3 oraz wzmacniają realizację kierunków działań w nich zawartych.

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2013. UZUPEŁNIENIE NARODOWEJ STRATEGII ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2020

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r., rozwinęta w 2005 roku przez uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, stanowi główny dokument polityki kulturalnej państwa.

Wyznaczoną w Strategii misją jest *„zrównoważony rozwój kultury, jako najważniejszej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów”*.

W Narodowej Strategii Rozwoju Kultury wyznaczono następujące cele:

— wzrost efektywności zarządzania sferą kultury,

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

- zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju i dostępie do kultury,
- wzrost udziału kultury w PKB,
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków,
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury kultury,
- wzrost uczestnictwa w kulturze,
- rozwój szkół artystycznych i zwiększenie liczby godzin edukacji kulturalnej w programach szkolnych,
- efektywna promocja twórczości,
- promocja polskiej kultury za granicą,
- ochrona własności intelektualnej i walka z piractwem,
- wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury,
- rozwój przemysłów kultury (kinematografia, media, design, wydawnictwa, fonografia).

Cele uzupełniające realizowane są w ramach pięciu obszarów priorytetowych, którym odpowiadają szczegółowo opisane w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury – Narodowe Programy Kultury:

- Czytelnictwo i sektor książki *NPK Promocja czytelnictwa i rozwój sektora książki*,
- Dziedzictwo kulturowe *NPK Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego*,
- Instytucje artystyczne i promocja twórczości *NPK Rozwój instytucji artystycznych*,
- Szkolnictwo artystyczne i promocja młodych twórców - *NPK Wspierania debiutów i rozwoju szkół artystycznych*,
- Sztuka współczesna *NPK Znaki Czasu*.

Cele operacyjne na lata 2004-2020 określa 11 programów operacyjnych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Programy operacyjne stanowią uszczegółowienie i rozszerzenie Narodowych Programów Kultury.

Założenia Programu opieki nad zabytkami Gminy Dębowiec na lata 2020-2023 wpisują się w misję Strategii oraz cele uzupełniające, w szczególności w cel związany z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i aktywną ochroną zabytków.

STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO 2020

Dokument został przyjęty uchwałą nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020. (M.P. 2013 poz. 378).

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Misją Strategii jest „*tworzenie, utrzymywanie i doskonalenie warunków rozwoju kapitału społecznego w Polsce przez wspieranie działań na rzecz aktywności i kreatywności obywateli oraz ich współpracy dla dobra wspólnego*”.

Głównym celem Strategii jest *wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski*. Realizacja celu głównego będzie odbywała się poprzez następujące cele szczegółowe oraz priorytety:

Cel szczegółowy 1 – Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji:

- Priorytet Strategii 1.1 – Wspieranie edukacji formalnej w zakresie metod nauczania sprzyjających kooperacji, kreatywności i komunikacji oraz rozwijanie demokratycznej kultury szkoły,
- Priorytet Strategii 1.2 – Wspieranie edukacji innej niż formalna ukierunkowanej na kooperację, kreatywność i komunikację społeczną.

Cel szczegółowy 2 – Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej w wpływu obywateli na życie publiczne:

- Priorytet Strategii 2.1 – Wspieranie mechanizmów współpracy instytucji publicznych z obywatelami,
- Priorytet Strategii 2.2 – Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej,
- Priorytet Strategii 2.3 – Wzmocnienie integracji i solidarności społecznej.

Cel szczegółowy 3 – Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy:

- Priorytet Strategii 3.1 – Zwiększanie dostępności informacji i poprawa jakości komunikacji w sferze publicznej,
- Priorytet Strategii 3.2 – Wspieranie mediów w kształtowaniu więzi społecznych, kulturowych i demokracji.

Cel szczegółowy 4 – Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego:

- Priorytet Strategii 4.1 – Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej,
- Priorytet Strategii 4.2 – Wzmocnienie znaczenie kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym.

Założenia Programu opieki nad zabytkami Gminy Dębowiec na lata 2020-2023 wpisują się w cele i założenia przyjęte w Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, głównie poprzez realizację celu szczegółowego 4.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu**STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO „ŚLĄSKIE 2020+”**

Dokument został przyjęty Uchwałą nr IV/38/2/2013 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 1 lipca 2013 r.

Wizerunek województwa śląskiego w perspektywie „2020 +” został sformułowany w dokumencie następująco:

Województwo śląskie będzie regionem zrównoważonego i trwałego rozwoju stwarzającym mieszkańcom korzystne warunki życia w oparciu o dostęp do usług publicznych o wysokim standardzie, o nowoczesnej i zaawansowanej technologicznie gospodarce oraz istotnym partnerem w procesie rozwoju Europy wykorzystującym zróżnicowane potencjały terytorialne i synergię pomiędzy partnerami procesu rozwoju.

W celu osiągnięcia zarysowanej wizji ustalono następujące 4 obszary priorytetowe:

- Obszar priorytetowy A: Nowoczesna gospodarka,
- Obszar priorytetowy B: Szanse rozwojowe mieszkańców,
- Obszar priorytetowy C: Przestrzeń,
- Obszar priorytetowy D: Relacje z otoczeniem.

Program opieki nad zabytkami Gminy Dębowiec na lata 2020-2023 wpisuje się w obszary priorytetowe oraz cele strategiczne zawarte w *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”*, a przede wszystkim **Obszar priorytetowy C. Przestrzeń, w tym wyznaczony cel strategiczny – Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni**. W ramach tego obszaru zakłada się efektywne wykorzystanie zasobów dziedzictwa regionu, zarówno kulturalnego, jak i przyrodniczego. W ramach obszaru ustanowiono **cel operacyjny C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni**. Wśród kluczowych działań określonych w ramach tego celu wymieniono m.in. przywracanie pozycji lub nadawanie nowych funkcji obiektom zabytkowym oraz symbolicznym w życiu społeczności lokalnych.

Program wpisuje się również w **Obszar priorytetowy D. Relacje z otoczeniem, w tym cel strategiczny – Województwo śląskie regionem otwartym będącym istotnym partnerem rozwoju Europy**. W ramach tego obszaru ustanowiono **cel operacyjny D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego**. Wśród kluczowych działań określonych w ramach tego celu wymieniono m.in. organizację flagowych wydarzeń biznesowych, naukowych, sportowych, kulturalnych promujących województwo i wykorzystujących wyjątkowe atuty regionu, promocję miejsc i obiektów o wartości historycznej, symbolicznej, architektonicznej,

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

przyrodniczej, wspieranie rozwoju instytucji i infrastruktury (kulturalnych, naukowych, biznesowych (w tym wystawienniczych, sportowych, społecznych, religijnych)) tworzących markę województwa śląskiego.

Wdrożenie niniejszego Programu wpisuje się w wymienione kierunki działań.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO 2020+

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020 + stanowi załącznik do uchwały Nr 26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. 2016.4619). Plan zagospodarowania przestrzennego województwa stanowi podstawowe narzędzie dla kształtowania przez samorząd wojewódzki regionalnej polityki przestrzennej.

Wizja rozwoju przestrzennego województwa brzmi następująco:

Województwo śląskie będzie regionem o nowoczesnej gospodarce, wykorzystującym kreatywność jego mieszkańców i wzmacniającym istniejące potencjały gospodarcze i środowiskowe, zapewniającym równość życiowych i rozwojowych szans przy poszanowaniu zasady zrównoważonego i trwałego rozwoju.

By zrealizować wizję przestrzenną rozwoju województwa, ustalono następujące cele:

1. Promocja gospodarczego wzrostu i innowacji.
2. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług publicznych.
3. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego.
4. Infrastrukturalne powiązania regionu.

W dokumencie zostały wskazane elementy, które mają wpływ na bogate dziedzictwo kulturowe regionu. Składają się na nie zabytki architektury, budownictwa, sztuki, archeologii, ale także tradycje oraz zwyczaje.

Założenia zawarte w Programie opieki nad zabytkami Gminy Dębowiec na lata 2020-2023 są spójne i wpisują się w cele zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, w tym przede wszystkim **Cel 3. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego**, w ramach którego opisano kierunki działań powiązane z kształtowaniem krajobrazów kulturowych w obszarach miejskich i wiejskich. Wspólnie, dokumenty te przyczynią się do zachowania dziedzictwa kulturowego województwa śląskiego.

WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM NA LATA 2018 - 2021

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Wojewódzki program opieki nad zabytkami jest czwartym programem sporządzonym dla ochrony zabytków województwa śląskiego. Dokument stanowi instrument realizacji wojewódzkiej strategii działań wobec zabytków zawartej w ramach dokumentów strategicznych.

Celem głównym wojewódzkiego programu jest poprawa stanu zachowania zabytków oraz włączenie ich w procesy rozwoju gospodarczego i społecznego województwa z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Określona została także następująca misja:

Harmonijny krajobraz kulturowy oraz autentyzm materialnego i niematerialnego dziedzictwa jest czynnikiem budowy kapitału społecznego i rozwoju gospodarczego województwa oraz promocji regionu w kraju i na świecie.

Misja Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie śląskim na lata 2018 – 2021 realizowana jest poprzez następujące dwa cele strategiczne:

Cel strategiczny I – Kształtowanie kulturowego obrazu województwa.

Cel strategiczny II – Kształtowanie pozytywnych postaw społeczeństwa wobec dziedzictwa kulturowego regionu.

W ramach wyznaczonych celów określono cele operacyjne oraz kierunki działań, które stanowią wytyczne horyzontalne ułatwiające prowadzenie skutecznej polityki ochrony regionalnego dziedzictwa oraz sprawowania właściwej opieki właścicielskiej nad posiadanymi dobrami kulturowymi. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1. Cele i kierunki działań ustalone w ramach Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie śląskim na lata 2018-2021

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działań
I. Kształtowanie kulturowego obrazu województwa	I.1. Ustalenie potencjału zasobów zabytkowych województwa	I.1.A. Weryfikacja zabytków województwa
		I.1.B. Rozwój badań i studiów nad zabytkami województwa
	I.2. Budowa systemu zarządzania zabytkami województwa	I.2.A. Tworzenie nowoczesnych struktur zarządzania zabytkami
		I.2.B. Zarządzanie zabytkami
	I.3. Włączenie zabytków w procesy gospodarcze	I.3.A. Konserwacja i adaptacja zabytków
		I.3.B. Kreacja markowych produktów turystycznych w oparciu o obiekty zabytkowe

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

II. Kształtowanie pozytywnych postaw społeczeństwa wobec dziedzictwa kulturowego regionu	II.1. Upowszechnianie wiedzy o zabytkach oraz zasadach opieki nad zabytkami	II.1.A. Wzmocnienie edukacji o dziedzictwie kulturowym
		II.1.B. Popularyzacja i promocja zabytków i wiedzy o zabytkach
	II.2. Aktywizacja społeczności lokalnych na rzecz opieki nad zabytkami	II.2.A. Wspieranie działań na rzecz poznania dziedzictwa kulturowego regionu
		II.2.B. Promowanie przykładów dobrych praktyk w sferze opieki nad zabytkami

Źródło: Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie śląskim na lata 2018-2021

Świadoma reinterpretacja dziedzictwa jest elementem budowy wspólnej tożsamości i przyczynia się do tworzenia więzi międzyludzkich i zaufania, które ułatwia interakcje oraz współdziałanie, jest kluczowym czynnikiem rozwoju kapitału społecznego. Jedynie zadbane, dobrze eksponowany obiekt jest postrzegany przez społeczeństwo jako wartość. Zabytek pojmowany w ten sposób oddziałuje na stan gospodarki i przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, podnosi jego walory i wzmacnia jego pozycję. Działania zawarte w *Programie opieki nad zabytkami Gminy Dębowiec na lata 2020-2023* są spójne z kierunkami działań wyznaczonymi w *Wojewódzkim programie opieki nad zabytkami w województwie śląskim na lata 2018-2021*.

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU CIESZYŃSKIEGO 2017-2025

Strategia stanowi załącznik do Uchwały Nr XXXVII/236/17 Rady Powiatu Cieszyńskiego z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Powiatu Cieszyńskiego na lata 2017-2025.

Strategia Rozwoju Powiatu Cieszyńskiego określa cele strategiczne, cele operacyjne oraz projekty w 8 obszarach:

1. Edukacja
2. Turystyka, promocja, sport i organizacje pozarządowe
3. Kultura
4. Ochrona środowiska
5. Promocja i ochrona zdrowia
6. Spójność społeczna
7. Przedsiębiorczość
8. Współpraca transgraniczna

Program opieki nad zabytkami Gminy Dębowiec na lata 2020-2023 wpisuje się w następujące cele zawarte w ramach **obszaru 3. Kultura**:

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Cel strategiczny 2. Zachowanie i kultywowanie lokalnych tradycji oraz ochrona krajobrazu kulturowego Śląska Cieszyńskiego.

— Cel operacyjny 2.2. Propagowanie idei ochrony dziedzictwa kulturowego.

— Cel operacyjny 2.3. Kompleksowa ochrona dóbr kultury.

Cel strategiczny 3. Identyfikacja i promocja charakterystycznych walorów kulturowych Śląska Cieszyńskiego.

— Cel operacyjny 3.1. Identyfikacja charakterystycznych walorów kulturowych dla Śląska Cieszyńskiego.

— Cel operacyjny 3.2. Promocja walorów kulturowych Śląska Cieszyńskiego.

W Strategii Rozwoju Powiatu uwzględniono m.in. aktualizację, wydanie i propagowanie monografii historycznej Śląska Cieszyńskiego, oznaczenie obiektów zabytkowych, określenie i propagowanie pożądanego stylu zabudowy na Śląsku Cieszyńskim, wyznaczenie norm architektonicznych poprzez opracowanie standardów urbanistyczno-architektonicznych z uwzględnieniem charakterystyki urbanistycznej i ruralistycznej poszczególnych gmin, wspieranie badań regionalnych w zakresie dziedzictwa kulturowego, tworzenie i realizację programów opieki nad zabytkami, wspieranie identyfikacji zabytków kultury, wspieranie i identyfikację działających na terenie Śląska Cieszyńskiego tradycyjnych zakładów rzemieślniczych i przemysłowych, gospodarstw rolnych, stosujących tradycyjne narzędzia i formy gospodarowania oraz innych tradycyjnych i zanikających form aktywności gospodarczej, wspieranie funkcjonowania placówek zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego, wspieranie rewitalizacji zabytków i przestrzeni zabytkowych, wspieranie gromadzenia i opracowywania eksponatów historycznych Śląska Cieszyńskiego, wspieranie gromadzenia i opracowywania zwyczajów, podań, legend, obrzędowości, strojów ludowych i innych istotnych zjawisk kulturowych Śląska Cieszyńskiego, przekazywanie informacji o wyjątkowych walorach Śląska Cieszyńskiego.

Biorąc powyższe pod uwagę, realizacja Programu opieki nad zabytkami przez Gminę Dębowiec jest spójna z zamierzeniami rozwojowymi Powiatu Cieszyńskiego.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego**5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie Gminy (analiza dokumentów programowych gminy)****STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2016-2025**

Strategia Rozwoju Gminy Dębowiec na lata 2016-2025 jest podstawowym dokumentem strategicznym, w którym sformułowane zostały kluczowe kierunki rozwoju Gminy.

W ramach Strategii określono następującą wizję rozwoju Gminy:

Gmina Dębowiec atrakcyjnym i nowoczesnym miejscem do życia, pracy, wypoczynku i inwestycji oraz wysokiej atrakcyjności osiedleńczej, z którym utożsamia się lokalna społeczność, gdzie powstają nowe miejsca pracy, a dzięki bogatym zasobom naturalnym oraz przedsiębiorczości mieszkańców staje się ważnym punktem na mapie turystycznej regionu.

Ponadto, w dokumencie określono również misję Gminy, która prezentuje się następująco:

Świadczenie usług na najwyższym poziomie, w celu podniesienia odczuwalnej przez mieszkańców jakości życia oraz wzmocnienia atrakcyjności osiedleńczej, a także zwiększenia potencjału turystycznego i wzrostu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Dębowiec.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy opiera się na działaniach w trzech następujących obszarach:

- jakość życia i kapitał społeczny,
- atrakcyjność gospodarcza,
- środowisko i turystyka.

Dla wyżej wymienionych obszarów określono strategiczne cele, z których wynikają cele operacyjne.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Tabela 2. Cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Dębowiec na lata 2016-2025

<u>Obszar I:</u> <u>Jakość życia i kapitał społeczny</u>	<u>Obszar II:</u> <u>Atrakcyjność gospodarcza</u>	<u>Obszar III:</u> <u>Środowisko i turystyka</u>
Cel strategiczny 1. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności osiedleńczej Gminy Dębowiec	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego Gminy Dębowiec	Cel strategiczny 3. Ochrona walorów środowiskowych i rozwój turystyki w Gminie Dębowiec
Cel operacyjny 1.1. Poprawa dostępności przestrzeni publicznej w Gminie Dębowiec	Cel operacyjny 2.1. Rozwój strefy aktywności gospodarczej	Cel operacyjny 3.1. Wykorzystanie potencjału turystycznego i kulturowego Gminy Dębowiec
Cel operacyjny 1.2. Poprawa estetyki przestrzeni publicznej w Gminie Dębowiec		Cel operacyjny 3.2. Rozwój stref rekreacji i wypoczynku
Cel operacyjny 1.3. Wsparcie budownictwa mieszkalnego		
Cel operacyjny 1.4. Podniesienie warunków oraz jakości kształcenia	Cel operacyjny 2.2. Wspieranie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców	Cel operacyjny 3.3. Wdrażanie rozwiązań ekologicznych
Cel operacyjny 1.5. Rozwój różnych form pomocy i integracji społecznej		
Cel operacyjny 1.6. Rozwój społeczeństwa informacyjnego i obywatelskiego		Cel operacyjny 3.4. Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej
Cel operacyjny 1.7. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Dębowiec		

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Dębowiec na lata 2016-2025

W ramach **obszaru III. Ochrona walorów środowiskowych i rozwój turystyki w Gminie Dębowiec**, w tym celu strategicznego 3. **Ochrona walorów środowiskowych i rozwój turystyki w Gminie Dębowiec** wyróżniono cel operacyjny 3.1. **Wykorzystanie potencjału turystycznego i kulturowego Gminy Dębowiec**. W ramach wyżej wymienionego celu określono zadania związane z turystyką kulturową m.in. promocję turystyki i zasobów naturalnych Gminy z uwzględnieniem walorów solanek uzdrowiskowych, kontynuację organizacji imprez gminnych o zasięgu regionalnym, kultywowanie tradycji historycznych oraz powołanie zespołu regionalnego oraz orkiestry młodzieżowej.

Program opieki nad zabytkami Gminy Dębowiec jest spójny ze Strategią Rozwoju Gminy Dębowiec na lata 2016-2025. Działania, które zostaną zrealizowane w ramach ww.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

dokumentów przyczynią się między innymi do rozwoju sfery kulturowej na terenie Gminy, co wpłynie również na zwiększenie atrakcyjności Gminy pod względem i turystycznym.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DĘBOWIEC

Dokument stanowi załącznik do uchwały Nr 8/III/2014 Rady Gminy Dębowiec z dnia 30 grudnia 2014 r.

W Studium określono m.in. uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej na terenie Gminy Dębowiec.

W ustaleniach kierunków studium uwzględniono ochronę:

- obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków,
- obiektów i obszarów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
- stanowisk archeologicznych wraz ze strefami obserwacji archeologicznej,
- miejsc pamięci narodowej.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dębowiec uwzględnia m.in. zasady ochrony zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków:

- 1) dla budynków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków obowiązuje zachowanie ich cech stylowych tj.: gabarytów i formy obiektów, geometrii dachów, detali architektonicznych i podziału architektonicznego elewacji (rozmiar, kształt i rozmieszczenie otworów);
- 2) dla obiektów małej architektury obowiązuje utrzymanie istniejącej formy, detalu architektonicznego, a także w przypadku ich renowacji zastosowanie materiałów wykończeniowych nawiązujących do pierwotnego ich wykończenia;
- 3) wokół stanowisk archeologicznych wyznaczone zostały strefy obserwacji archeologicznej. Dla stanowisk archeologicznych oraz stref obserwacji archeologicznej wymaga się, by wszelkie roboty ziemne były prowadzone zgodnie z przepisami z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Dotyczy to w szczególności działań podejmowanych w związku z odkryciem przedmiotów zabytkowych lub obiektów zabytkowych;
- 4) dla terenów cmentarzy obowiązuje zachowanie historycznie ukształtowanego planu alei, zieleni wysokiej, ochrona zabytkowych nagrobków sprzed 1945 r. oraz innych obiektów architektury sakralnej;
- 5) dla obszarów parków obowiązuje zachowanie układu głównych alei, starodrzewia; obowiązuje kształtowanie obiektów małej architektury (np. ławki, latarnie) w sposób ujednolicony na danym obszarze.

Założenia niniejszego Programu uwzględniają uwarunkowania określone w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dębowiec.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na terenie Gminy Dębowiec obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru całej Gminy, w którym zawarte zostały ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (dalej MPZP):

— **MPZP dla Gminy Dębowiec przyjęty Uchwałą Nr 220/XXXI/2017 Rady Gminy Dębowiec z dnia 19 września 2017 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Dębowiec.**

Ustala się strefy „A” ochrony konserwatorskiej wokół obiektów wpisanych do rejestru zabytków, przy czym wokół kościoła filialnego w Simoradzu p.w. św. Jakuba obowiązuje strefa ochrony krajobrazu „SK”.

W obrębie stref „A” ochrony konserwatorskiej wokół obiektów wpisanych do rejestru zabytków, obowiązuje:

- 1) ochrona starodrzewu,
- 2) zakaz lokalizacji dominant w formie masztów, wież, wolno stojących nośników reklamowych.

Dla budynków ujętych w gminnej ewidencji zabytków, za wyjątkiem obiektów wpisanych do rejestru zabytków obowiązują następujące ustalenia:

- 1) zachowanie cech stylowych tj.: gabarytów, kształtów dachów, historycznego pokrycia dachu, wystroju architektonicznego elewacji, historycznej stolarki okiennej i drzwiowej, a także elementów pierwotnego zabytkowego wykończenia ścian wewnątrz budynku oraz schodów i stolarki drzwiowej,
- 2) zakaz stosowania panelowych materiałów wykończeniowych z tworzyw sztucznych na elewacjach budynków oraz innych materiałów nie nawiązujących do pierwotnego wykończenia elewacji budynków,
- 3) zakaz przesłaniania detali architektonicznych elewacji takich jak: gzymsy, pilastry, boniowania, opaski okienne i drzwiowe, elementy muru pruskiego, cokoły kamienne i ceglane w tym zakaz stosowania materiałów służących izolacji termicznej na ścianach budynków posiadających detale architektoniczne,
- 4) zakaz lokalizacji anten, masztów, urządzeń klimatyzacyjnych na elewacjach frontowych obiektów.

Dla budowli ujętych w gminnej ewidencji zabytków – nakaz zachowania istniejącej formy obiektów oraz zachowanie pierwotnych materiałów wykończeniowych lub materiałów nawiązujących do pierwotnego ich wykończeniem.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Dla terenów obejmujących: zespół dworsko-parkowy w Dębowcu, zespół podworski w Iskrzyczynie, zespół dworsko-parkowy w Kostkowicach, zespół dworski w Ogrodzonej ustala się strefy ochrony krajobrazu „SK”.

W granicach stref obowiązuje:

- 1) dla budynków ujętych w gminnej ewidencji zabytków zachowanie ustaleń wyżej wymienionych,
- 2) dla nowo realizowanych budynków ustala się:
 - a) stosowanie dachów, o kącie nachylenia połaci dachowych od 30° do 45°,
 - b) krycie dachów dachówką lub innym materiałem imitującym dachówkę,
 - c) stosowanie jasnych tynków na elewacjach budynków,
 - d) zachowanie i ochrona starodrzewu.

Dla parku i wyspy parkowej na stawie z XIX w. wchodzącej w skład zespołu dworsko-parkowego w Dębowcu oraz parku dworskiego z 1840 r. wchodzącego w skład zespołu dworsko-parkowego w Kostkowicach wskazanych obowiązuje: zachowanie układu głównych alei, zachowanie i ochrona starodrzewu.

W zakresie realizacji reklam na budynkach ujętych w gminnej ewidencji zabytków (za wyjątkiem obiektów wpisanych do rejestru zabytków) oraz w granicach terenów strefy ochrony krajobrazu „SK” obowiązują następujące ustalenia:

- 1) w przypadku realizacji reklam na budynkach obowiązuje nakaz ich umieszczania w parterach obiektów do linii gzymsu, a w razie jego braku do dolnej wysokości okien I pietra,
- 2) zakaz lokalizacji reklam o powierzchni reklamowej większej niż 3 m² na budynkach,
- 3) dopuszcza się wykonanie napisów reklamowych w formie liter bezpośrednio na elewacji budynku,
- 4) w obrębie obszarów objętych strefami ochrony krajobrazu „SK” obowiązuje zakaz lokalizacji reklam wolno stojących, o powierzchni reklamowej powyżej 6 m².

Dla obiektów małej architektury ujętych w gminnej ewidencji zabytków, obowiązuje utrzymanie istniejącej formy, detalu architektonicznego, a także w przypadku ich renowacji zastosowanie materiałów wykończeniowych nawiązujących do pierwotnego ich wykończenia.

Dla terenów cmentarzy ujętych w gminnej ewidencji zabytków, ustala się strefy ochrony krajobrazu „SK”, w granicach których obowiązuje:

- 1) zachowanie historycznie ukształtowanego planu alei, starodrzewu,
- 2) zachowanie zabytkowych nagrobków sprzed 1945 r. oraz innych obiektów architektury sakralnej, a także zabytkowych ogrodzeń.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Wokół stanowisk archeologicznych ustala się strefy „OW” obserwacji archeologicznej. Wszelkie roboty ziemne w granicach stref „OW” oraz w obrębie stanowisk archeologicznych winny być prowadzone zgodnie z przepisami z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Dotyczy to w szczególności działań podejmowanych w związku z odkryciem przedmiotów zabytkowych lub obiektów zabytkowych.

Ustala się ochronę miejsc pamięci obejmujących:

- 1) wojenną mogiłę zbiorową poległych w 1945 r. (6 nazwisk) – krzyż w lesie „Kamieniec” w sołectwie Ogrodzona (działka nr 859/1),
- 2) obelisk upamiętniający fakt pierwszego zrzutu „Cichociemnych” na terenie sołectwa Dębowiec z okresu II Wojny Światowej,
- 3) zbiorową mogiłę 19 pomordowanych zlokalizowana w lasku „Dolce” w sołectwie Dębowiec,
- 4) wojenną mogiłę zbiorową nieznanymi żołnierzami poległymi w czasie drugiej wojny światowej – krzyż w lesie „Kamieniec” (działka nr 863/3) sołectwie Ogrodzona.

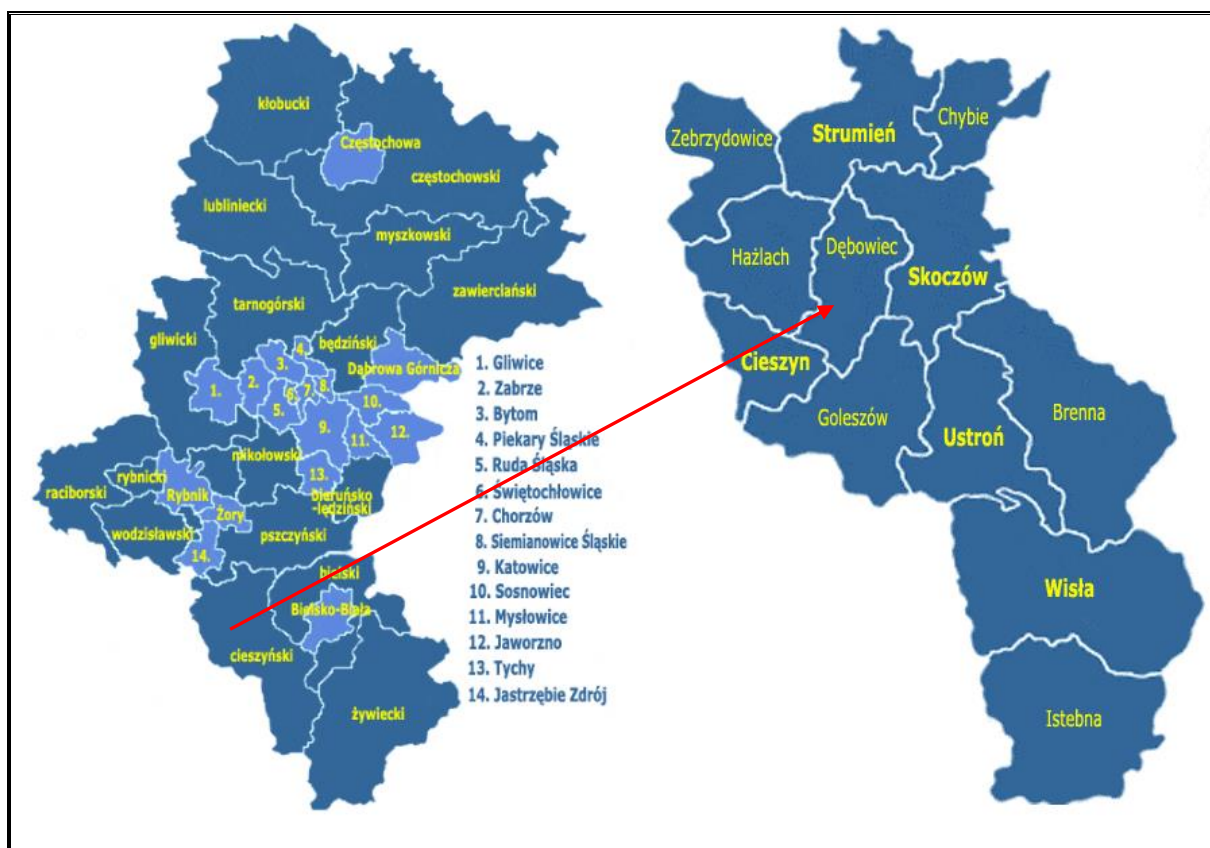
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy

5.2.1. Zarys historii obszaru Gminy

Gmina Dębowiec znajduje się w województwie śląskim, w powiecie cieszyńskim. Jest ona gminą wiejską leżącą w zachodniej części Podgórze Śląskiego. Siedzibą Gminy jest wieś Dębowiec.

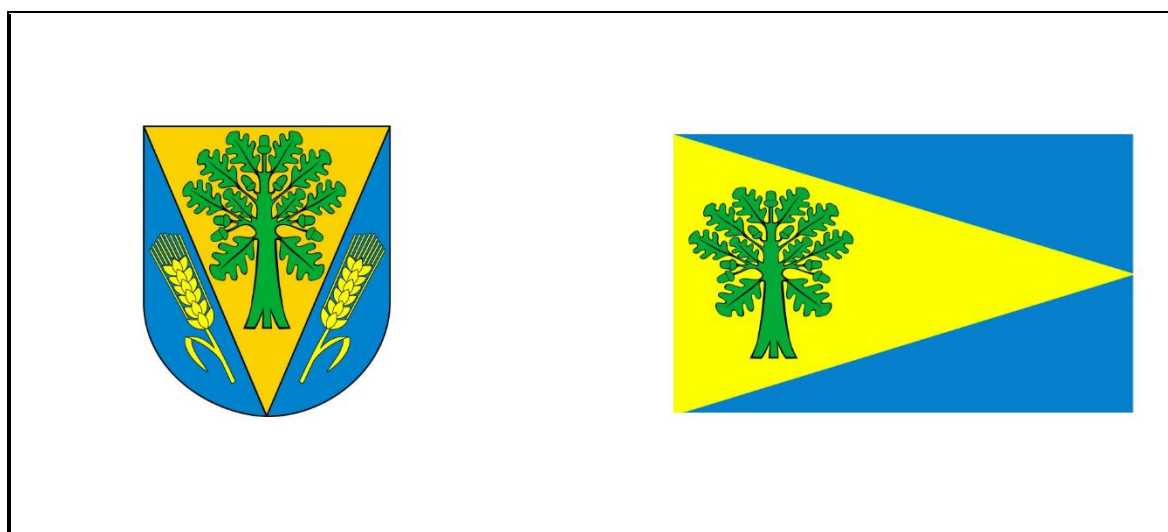
Gmina Dębowiec sąsiaduje z następującymi gminami:

- Cieszyn, pow. cieszyński, woj. śląskie,
- Hażlach, pow. cieszyński, woj. śląskie,
- Strumień, pow. cieszyński, woj. śląskie,
- Skoczów, pow. cieszyński, woj. śląskie,
- Goleszów, pow. cieszyński, woj. śląskie.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023**Rysunek 1. Położenie Gminy Dębowiec na tle powiatu cieszyńskiego i województwa śląskiego**Źródło: www.gminy.pl

Symbolami Gminy są:

- Herb przedstawiający zielone drzewo dębu znajdujące się w złotym klinie, po bokach którego znajdują się złote kłosa na błękitnym tle.
- Flaga przedstawiająca zielone drzewo dębu znajdujące się w złotym klinie wraz z dwoma błękitnymi polami.

Rysunek 2. Herb oraz flaga Gminy Dębowiec

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023Źródło: <https://www.debowiec.cieszyn.pl/>

Gmina Dębowiec podzielona jest na 7 sołectw: Dębowiec, Gumna, Iskrzyczyn, Kostkowice, Łączka, Ogrodzona i Simoradz.

Zgodnie z informacjami ujętymi w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dębowiec, stanowiącym załącznik nr 1 do uchwały nr 8/III/2014 Rady Gminy Dębowiec z dnia 30 grudnia 2014 r. najstarsze zapiski dotyczące miejscowości znajdujących się na terenie Gminy Dębowiec sięgają XIII w. Informacja z 1223 r. mówi o nadaniu dziesięcin z kilku Wsi Księstwa Cieszyńskiego przez biskupa wrocławskiego Wawrzyńca na rzecz klasztoru rybnickiego. Pierwsze wzmianki dotyczą wsi Iskrzyczyn i Ogrodzona. Następne informacje dotyczą Simoradza (1286 r.), Kostkowic i Dębowca (1305 r.), Łączki (1466 r.) oraz wsi Gumna (1523 r.).

Nazwy miejscowości leżących na terenie Gminy wymieniane w dokumentach otrzymywały inne brzmienie z uwagi na okres pochodzenia oraz kontekst. W spisie pochodzącym z XIV w. sporządzonym z nakazu biskupa wrocławskiego wymienionych zostało wiele osad, z których część już nie istnieje lub ich nazwy uległy zmianie. Do takich osad należą:

- Ysrichlno – aktualnie Iskrzyczyn,
- Goschegowice – aktualnie Kostkowice,
- Dambouczal – prawdopodobnie Dębówdział, aktualnie Dębowiec.

Simoradz (określany także jako „Zimoradz”) jest osadą najczęściej wymienianą w przekazach pisanych. Na tym terenie powstał pierwszy drewniany kościół wraz z cmentarzem, który stanowił jedyny obiekt kultu religijnego dla mieszkańców Simoradza, Iskrzyczyna oraz Dębowca.

Ze względu na występowanie na terenie Simoradza zwartego układu osadniczego, folwarku oraz areалу rolniczego przypuszcza się, iż osada ta przewyższała znaczeniem oraz bogactwem inne okoliczne miejscowości.

Historię Dębowca można podzielić na następujące okresy:

- w 1335 r. wymieniony został w spisie dziesięcin biskupich z kościołów, wśród 12 innych parafii rejonu cieszyńskiego,
- w XVIII w. należał do rodu Monnichów, którzy sprzedali wieś Larischom,
- wymieniony został jako obszar, na którym znajdowały się stawy rybne, a prowadzona gospodarka rybacka znajdowała się na tak wysokim poziomie, że zaopatrywano także między innymi Kraków. W drugiej połowie XIX w. wybudowana została przez ewangelików z Dębowca, Kostkowic i Iskrzyczyna szkoła ludowa w Dębowcu, która czynna była do roku 1907 r., kiedy to wybudowano nowe szkoły w Dębowcu, Iskrzyczynie, Simoradzu

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

i Kostkowicach, a istniejącą przekształcono na mieszkanie i salkę dla młodzieży ewangelickiej.

XX wiek odznaczył się w historii Gminy w sposób wyjątkowy, ze względu na dokonane odkrycia, które zmieniły bieg historii Gminy, rozślawiając ją dzięki wydobyciu i eksploatacji gazu ziemnego oraz uzdrowiskowych solanek, które cieszą się dużym uznaniem wśród turystów i kuracjuszy.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Obszar Gminy Dębowiec posiada liczne walory przyrodnicze, kulturowe oraz historyczne. Znajduje się tu wiele zabytków, począwszy od dworów, parków dworskich, kościołów, zabytkowych cmentarzy i kapliczek, po budynki mieszkalne.

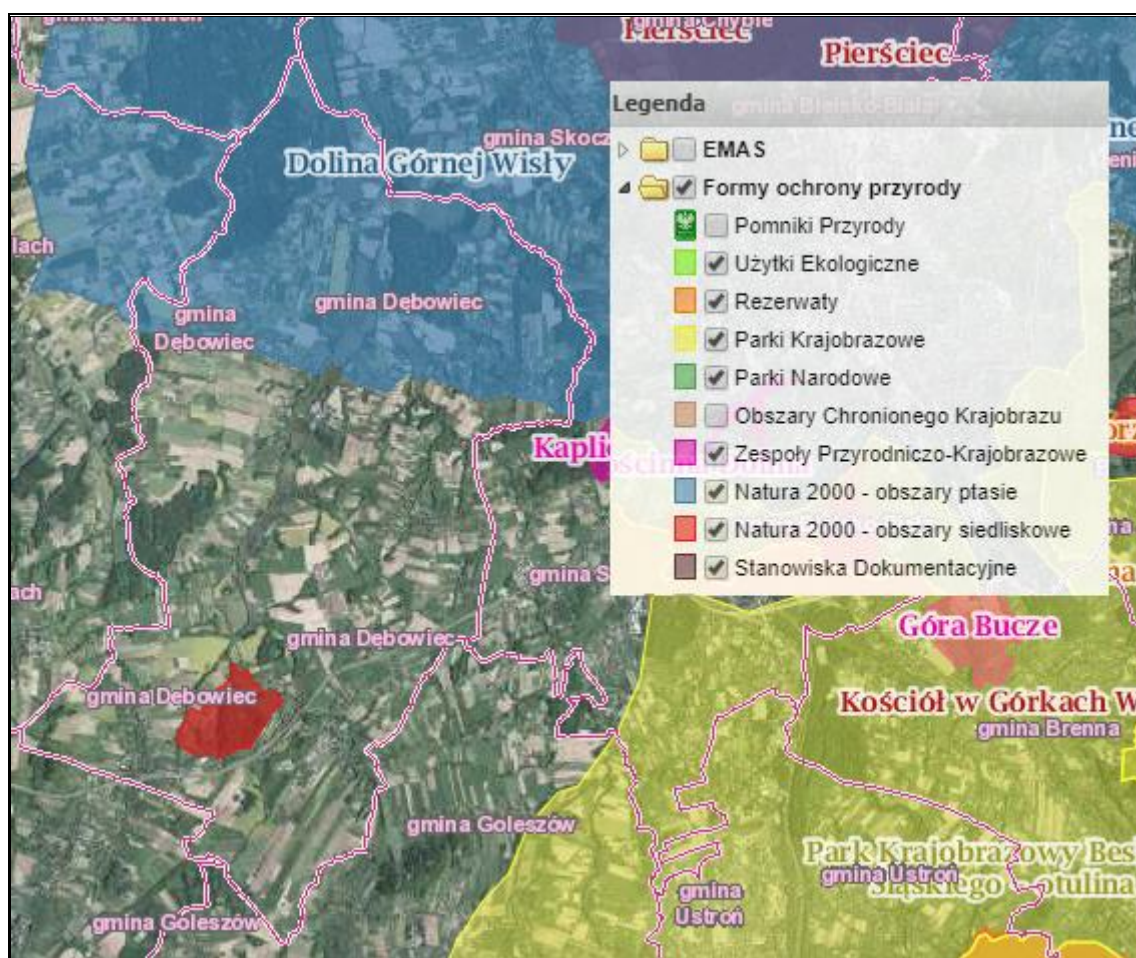
W granicach Gminy zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Natura 2000 – Cieszyńskie Źródła Tufowe,
- Obszar Natura 2000 – Dolina Górnej Wisły.

Ponadto, na terenie Gminy znajduje się wiele pomników przyrody. Położenie obszarowych form ochrony przyrody przedstawiono na rysunku poniżej.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DEBOWIEC NA LATA 2020-2023

Rysunek 3. Formy ochrony przyrody w granicach Gminy Dębowiec

Źródło: <http://geoserwis.qdos.gov.pl/mapy/>

Gmina Dębowiec położona jest również na trasie pieszych i rowerowych szlaków turystycznych. Przyczyniają się one do podniesienia atrakcyjności turystycznej Gminy, kultywowania tradycji i dziedzictwa narodowego oraz nieustannego wzbogacania wiedzy.

Środowisko kulturowe Gminy determinowane jest występowaniem na jej terenie zabytków architektury, założeń parkowych oraz wartości niematerialnych, do których zaliczyć można krajobraz oraz kulturę ludową. Warto podkreślić, że zachowane zasoby dziedzictwa kulturowego Gminy stanowią wartości podlegające ochronie prawnej i pozwalają tym samym na wyodrębnienie obszarów o istotnych walorach środowiska kulturowego. Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej, a kształtowanie środowiska kulturowego wpływa na rozwój pozostałych dziedzin regionu, takich, jak: turystyka, rekreacja czy osadnictwo.

Głównymi ośrodkami kultury na terenie Gminy są:

- Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Dębowcu,
- Gmina Biblioteka Publiczna w Dębowcu.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Dębowcu (dalej Ośrodek)

Ośrodek mieści się w Łączce, ul. Widokowa 10, a terenem jego działania jest teren Gminy Dębowiec. Ośrodek jest samorządową instytucją kultury.

Zgodnie ze Statutem Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji, podstawowym zadaniem Ośrodka jest zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych mieszkańców Gminy Dębowiec, poprzez tworzenie i upowszechnianie różnych dziedzin kultury oraz sztuki profesjonalnej i amatorskiej, tworzenie optymalnych warunków społecznego do nich dostępu, upowszechnianie wszelkich form działalności w zakresie sportu, turystyki i rekreacji, a także przygotowanie do aktywnego i twórczego w nich uczestnictwa.

Do szczegółowego zakresu **działania Ośrodka w zakresie kultury** należy:

- 1) edukacja kulturalna dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez przekazywanie i udostępnianie wiedzy o sztuce, uczenie jej rozumienia i właściwego odbioru,
- 2) inspirowanie i rozwijanie zainteresowań folklorem i amatorską twórczością artystyczną,
- 3) promocja twórców kultury z terenu gminy,
- 4) tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką
- 5) zaspokajanie kulturalnych potrzeb mieszkańców,
- 6) upowszechnianie i tworzenie scenicznych programów artystycznych,
- 7) organizowanie wystaw,
- 8) organizowanie konkursów różnych dziedzinach sztuki,
- 9) organizowanie koncertów,
- 10) wydawanie czasopisma „Dębowieści”,
- 11) prowadzenie punktu informacji kulturalnej.

Do szczegółowego zakresu **działania Ośrodka w zakresie turystyki** należy:

- 1) rozpoznawanie, upowszechnianie i rozwój wiedzy dotyczącej środowiska przyrodniczego i kulturowego gminy,
- 2) prowadzenie działań aktywizujących rozwój turystyki,
- 3) współdziałanie z innymi gminami w zakresie wspólnych zamierzeń propagujących rozwój turystyki,
- 4) promocja walorów turystycznych gminy,
- 5) promocja agro i eko turystyki na terenie gminy,
- 6) prowadzenie punktu informacji turystycznej,
- 7) organizowanie wypoczynku dzieci i młodzieży z terenu gminy Dębowiec.

Do szczegółowego zakresu **działania Ośrodka w zakresie sportu i rekreacji** należy:

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

- 1) organizacja oraz tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu sportowego,
- 2) nadzór nad stanem i sposobem wykorzystania gminnych obiektów i urządzeń sportowych,
- 3) udostępnianie posiadanych obiektów, stanowiących bazę sportową i rekreacyjną na rzecz klubów i związków sportowych, organizacji kultury fizycznej, innych organizacji i stowarzyszeń oraz osób fizycznych,
- 4) promowanie sportowego stylu życia i rekreacji wśród mieszkańców gminy,
- 5) koordynowanie współpracy między organizacjami sportowymi działającymi na terenie gminy,
- 6) koordynowanie całości działań zadań związanych z imprezami sportowymi i rekreacyjnymi.

Nadrzędnym celem Ośrodka Kultury Sportu i Turystyki jest promocja szeroko rozumianego produktu lokalnego, scalanie społeczeństwa oraz dbałość o rozwój życia kulturalnego i sportu na terenie Gminy.

Ponadto działa **Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Gumnach**.

Gminna Biblioteka Publiczna w Dębowcu (dalej Biblioteka)

Siedzibą biblioteki jest lokal w budynku przy ul. Szkolnej 3 w Dębowcu, a terenem jej działania jest Gmina Dębowiec. Biblioteka jest samorządową instytucją kultury działającą w ogólnokrajowej sieci bibliotecznej. Prowadzi gromadzenie, wypożyczanie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych, a także służy rozwijaniu i zaspakajaniu potrzeb edukacyjnych, informacyjnych i kulturalnych mieszkańców.

Zgodnie ze Statutem Gminnej Biblioteki Publicznej w Dębowcu, do podstawowych zadań Biblioteki należy:

- 1) gromadzenie, opracowanie, ochrona i aktualizacja zbiorów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu,
- 2) pełnienie funkcji ośrodka informacji bibliotecznej,
- 3) udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz uwzględniając potrzeby wszystkich mieszkańców, także chorych i niepełnosprawnych,
- 4) organizowanie różnego typu imprez popularyzujących wiedzę, kulturę, książkę i czytelnictwo,
- 5) współdziałanie z bibliotekami wchodzącymi w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej oraz innymi bibliotekami, instytucjami, organizacjami działającymi na rzecz i dla dobra społeczeństwa i użytkowników biblioteki,
- 6) ustawiczne doszkąlanie kadry i doskonalenie form pracy bibliotecznej stosownie do wymogów współczesności.

Biblioteka posiada także filię w Ogrodzonej.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Biblioteka stanowi ważny ośrodek kształtowania kultury czytelniczej w środowisku lokalnym. Posiada bogaty księgozbiór zaopatrywany na bieżąco w nowości czytelnicze: encyklopedie, słowniki, leksykony uniwersalne i dziedzinowe, literaturę popularnonaukową z różnych dziedzin wiedzy, także literaturę piękną dla dzieci i młodzieży, czasopisma oraz wydawnictwa multimedialne. Walorem instytucji jest bogata oferta kulturalno-edukacyjna skierowana do dzieci i dorosłych czytelników. Do najważniejszych przedsięwzięć należą: spotkania autorskie, wykłady, warsztaty florystyczne, warsztaty plastyczne, lekcje biblioteczne, pasowanie na czytelnika, konkursy, imprezy tematyczne oraz akcje ogólnopolskie.

5.2.3. Zabytki nieruchome

Na terenie Gminy Dębowiec występują zabytki nieruchome ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz rejestrze zabytków województwa śląskiego prowadzonym przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach. Do rejestru zabytków wpisane są 2 obiekty z terenu miejscowości Simoradz, 1 z terenu miejscowości Dębowiec oraz 1 z terenu miejscowości Ogrodzona. Szczegółowy wykaz zabytków wpisanych do rejestru przedstawiono w dalszej części Programu (5.3.). Zabytki nieruchome ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Dębowiec wykazano w załączniku nr 1 do niniejszego Programu.

5.2.4. Zabytki ruchome

Rejestr zabytków ruchomych prowadzony jest przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Do rejestru nie są wpisywane obiekty wpisane do inwentarza muzeum lub wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego. Zasoby muzealne i archiwalne chronione są na podstawie odrębnych przepisów.

Zabytkami ruchomymi na terenie Gminy Dębowiec są m.in. wyposażenia kościołów.

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Stanowiska archeologiczne to materialne ślady działalności ludzi. W obrębie stanowiska archeologicznego grupują się zazwyczaj pozostałości licznych powstających i zamierających kolejno osad.

Na terenie Gminy Dębowiec istnieją liczne stanowiska archeologiczne. Ich wykaz przedstawiono w załączniku nr 2 niniejszego Programu.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Gmina Dębowiec nie posiada zabytków w zbiorach muzealnych.

5.2.7. Dziedzictwo niematerialne

Ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego jest celem Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r. Niematerialne dziedzictwo kulturowe przejawia się m.in. w następujących dziedzinach: tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego, sztuki widowiskowe, zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne, wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata, umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.

W rozumieniu Konwencji UNESCO „niematerialne dziedzictwo kulturowe” oznacza *praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności, jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową, które wspólnoty, grupy i, w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności.*

Do dziedzictwa niematerialnego Gminy Dębowiec można zaliczyć organizowane wydarzenia kulturalne, w tym festyny, konkursy czy dożynki gminne, których inicjatorami są przed wszystkim Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki, Gmina Biblioteka Publiczna oraz procesje bożego ciała organizowane w ramach działań wyznaniowych na terenie Gminy.

Miejsca Pamięci Narodowej

Zgodnie z art. 6. ust. 1 pkt. 1h ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. 2018 poz. 2067) ochronie i opiece podlegają miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobowości lub instytucji.

Miejscem Pamięci Narodowej może być:

- grób lub cmentarz wojenny,
- nieruchomość lub obiekt budowlany albo jego pozostałości, upamiętniające postaci lub wydarzenia znaczące dla Narodu i Państwa Polskiego, a w szczególności pomnik, krzyż przydrożny, kapliczka, kopiec,
- inny obiekt lub przedmiot związany z wydarzeniami lub postaciami znaczącymi dla dziedzictwa Narodu i Państwa Polskiego, a w szczególności tablica pamiątkowa.

Sprawami związanymi z miejscami pamięci narodowej, w tym pomnikami zagłady zajmuje się Rada do Spraw Muzeów i Miejsc Pamięci Narodowej.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Na terenie Gminy Dębowiec zlokalizowane są cztery miejsca pamięci:

- wojenna mogiła zbiorowa poległych w 1945 r. (6 nazwisk) – krzyż w lesie „Kamieniec” (działka nr 859/1),
- obelisk upamiętniający fakt pierwszego zrzutu „Cichociemnych” na terenie wsi Dębowiec z okresu II Wojny Światowej,
- zbiorowa mogiła 19 pomordowanych zlokalizowana w lasku „Dolce”,
- wojenna mogiła zbiorowa nieznanych żołnierzy poległych w czasie drugiej wojny światowej – krzyż w lesie „Kamieniec” (działka 863/3).

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zabytki w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku. Zgoda ta nie jest wymagana w przypadku włączenia karty ewidencyjnej zabytku nieruchomego.

Wpis do wojewódzkiej ewidencji zabytków nie wywołuje skutków prawnych, ale rodzi pewne obowiązki informacyjne. Zgodnie z art. 28 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

1. uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
2. zagrożeniu dla zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
3. zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;
4. zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

W przypadku zabytków nieruchomych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków zastosowanie ma również art. 31 ust. 1a ww. ustawy, zgodnie z którym osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować:

1. Roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru lub objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdującym się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków albo

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

2. Roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego

jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1, pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków.

Zabytki w wojewódzkim rejestrze zabytków

Rejestr zabytków, dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy oraz zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Do rejestru nie wpisuje się zabytku: wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, wpisanego do inwentarza muzeum, a także wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego.

Obiekty, zespoły oraz założenia urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków są objęte rygorami prawnymi, które wynikają z obowiązujących przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie prace konserwatorskie, restauratorskie czy roboty budowlane, prowadzenie badań, zmiany przeznaczenia zabytków wpisanych do rejestru, itp. wymagają uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. z 2018 r. poz. 1609)¹ precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych.

Rozporządzenie określa tryb wydawania pozwoleń na:

— prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,

¹ zmienione Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 sierpnia 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. 2019 poz. 1721).

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

-
- prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
 - prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
 - prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
 - prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
 - prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
 - prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
 - prowadzenie badań architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
 - przemieszczenie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
 - trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru zabytków, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje,
 - dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
 - zmianę przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru zabytków lub sposobu korzystania z tego zabytku,
 - umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru zabytków urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945 z późn. zm.) oraz napisów;
 - prowadzenie badań archeologicznych;
 - poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania,
 - wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
 - podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru zabytków.

Rozporządzenie określa także dane i informacje, które powinny zawierać wnioski o wydanie ww. pozwoleń, dokumentacja dołączana do tych wniosków, niezbędna do ich rozpatrzenia, dane i informacje, które zawierają te pozwolenia oraz warunki, które mogą zostać w nich zastrzeżone, a także elementy, które zawiera dokumentacja prac konserwatorskich i prac restauratorskich prowadzonych przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz dokumentacja badań archeologicznych.

Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomych znajdujących się w wojewódzkim rejestrze zabytków z terenu Gminy Dębowiec przedstawiono w tabeli poniżej.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023**Tabela 3. Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie Gminy Dębowiec wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków**

Obiekt	Nr rejestru zabytków	Data wpisu	Miejscowość
Dawny spichlerz – rotunda	A-139/60 aktualizacja A-264/77	22.02.1960 22.12.1977	Dębowiec
Kościół p.w. Św. Mateusza	A-724/96	22.07.1996	Ogrodzona
Kościół filialny p.w. Św. Jakuba	A-308/78	21.04.1978	Simoradz
Dawna gorzelnia	A-307/78	21.04.1978	Simoradz

Źródło: Rejestr zabytków nieruchomych woj. śląskiego

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. oraz rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem, ewidencja jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gmin.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Karta adresowa zabytku nieruchomego zawiera następujące rubryki:

- 1) nazwa;
- 2) czas powstania;
- 3) miejscowość;
- 4) adres;
- 5) przynależność administracyjna;
- 6) formy ochrony;
- 7) fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym;
- 8) historia, opis i wartości;
- 9) stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji;
- 10) wykonanie karty;
- 11) zatwierdzenie karty.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Głównym celem prowadzenia ewidencji zabytków jest zebranie i opracowanie najistotniejszych informacji o obiektach zabytkowych niezbędnych do prowadzenia planowej polityki konserwatorskiej w zakresie:

- wpisów do rejestru zabytków;
- współpracy konserwatora przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- prac remontowo – budowlanych;
- dofinansowania prac konserwatorskich;
- przygotowywaniu szczegółowej dokumentacji obiektów dziedzictwa kulturowego.

Gminna Ewidencja Zabytków w Gminie Dębowiec w formie zbioru kart adresowych została przyjęta Zarządzeniem Nr 559/2014 Wójta Gminy Dębowiec z dnia 14.01.2014 r. W Gminnej Ewidencji Zabytków znajduje się łącznie 112 zabytków nieruchomych oraz 16 stanowisk archeologicznych.

Wzór karty adresowej zabytku nieruchomego określa załącznik nr 6 do ww. rozporządzenia².
Wzór karty przedstawiono także poniżej.

² Załącznik nr 6 do rozporządzenia otrzymał brzmienie określone w załączniku nr 4 do Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2019 poz. 1886)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

GEZ	KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość
	1. Nazwa	2. Czas powstania	
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym			4. Adres
			5. Przynależność administracyjna
			6. Formy ochrony
			województwo
			powiat
			gmina

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

8. Historia, opis i wartości	9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji	
	10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)	11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)* *dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy

Wszystkie zabytki zachowane na terenie Gminy Dębowiec, szczególnie obiekty sakralne i kultu religijnego są świadectwem dawnej historii tego regionu i wszystkie są bardzo ważne, wzajemnie się uzupełniając. Jednak obiektami o największym znaczeniu, zlokalizowanymi na terenie Gminy, są obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- Dawny Spichlerz – rotunda w Dębowcu,
- Dawna gorzelnia w Simoradzu,
- Kościół parafialny pw. Św. Jakuba Apostoła Starszego w Simoradzu,
- Kościół pw. Św. Mateusza w Ogrodzonej.

Poniżej przedstawiono obiekty zabytkowe charakteryzujące się najwyższym znaczeniem dla Gminy Dębowiec.

DAWNY SPICHLERZ – ROTUNDA W DĘBOWCU

Obiekt znajduje się w Dębowcu, przy ul. Szkolnej. Zachowany spichlerz jest pozostałością po zabudowaniach folwarcznych. Stanowi cenny zabytek ze względu na zachowaną charakterystyczną, ośmioboczną formę, niezwykle rzadko stosowaną w tego typu obiektach.

Spichlerz jest budynkiem murowanym, wzniesionym z kamienia i cegły, tynkowany. Został założony na planie ośmioboku, wewnątrz kolisty. Bryła budynku jest zwarta. Spichlerz od południowo-wschodu łączy się z prostokątnym budynkiem. Obiekt jest dwukondygnacyjny, przykryty baniastym, barokowym hełmem kryty gontem. Okna są niewielkie, prostokątne, niektóre z nich są zamurowane. Otwór wejściowy o jednoskrzydłowych drzwiach poprzedzony jest schodkami. W części parterowej sala przykryta jest sklepieniem żaglastym z tunelową klatką schodową.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023**Rysunek 4. Dawny Spichlerz – rotunda w Dębowcu**

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023Źródło: <https://zabytek.pl/>**DAWNA GORZELNIA W SIMORADZU**

Dawna gorzelnia w Simoradzu to murowany obiekt w zespole folwarcznym, obecnie w budynku prowadzona jest działalność gospodarcza.

Rysunek 5. Dawna gorzelnia w Simoradzu

Źródło: <https://zabytek.pl/>

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023**KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. ŚW. JAKUBA APOSTOŁA STARSZEGO W SIMORADZU**

Według informacji dostępnych na stronie internetowej Parafii św. Jakuba Ap. w Simoradzu, pierwotna świątynia wzniesiona została prawdopodobnie w XIII wieku. Tak, jak obecnie była murowana i posiadała osobną dzwonnice. Obecna, murowana świątynia została wzniesiona ok. XV wieku. W 1842 r. została rozbudowana, a następnie kilkakrotnie remontowana w XX wieku.

W okresie reformacji (XVI-XVII wiek) kościół przeszedł w posiadanie protestantów, którzy zwrócili go prawowitym właścicielom na mocy rozporządzenia władz lokalnych dopiero w 1654 r. Zaraz potem kościół przyłączono do parafii w Dębowcu. W latach późniejszych był też filią parafii w Skoczowie. Po drugiej wojnie światowej utworzono w 1966 r. lokalę, a 27 grudnia 1980 r. reerygowano samodzielną parafię św. Jakuba w Simoradzu.

Po 1989 r. przeprowadzono gruntowny remont kościoła. W ostatnich latach przeprowadzona została wymiana pokrycia dachu oraz tynkowanie i malowanie budynku.

Wybudowany w stylu gotyckim, z neogotycką wieżą, orientowany kościół pw. św. Jakuba kryje w swym wnętrzu kilka cennych zabytków sztuki sakralnej. W prezbiterium znajduje się wnęka zamknięta kratą (prawdopodobnie pozostałość po dawnym sakramentarium). Portal do zakrystii – kamienny, gotycki, z XV w. W barokowym (z XVIII w.) ołtarzu głównym centralne miejsce zajmuje duży obraz przedstawiający św. Jakuba Apostoła, patrona parafii, zaś w zwieńczeniu mniejsze malowidło z wizerunkiem św. Jana Nepomucena. Ponadto znajdują się późnobarokowe figury Matki Bożej z Dzieciątkiem, św. Barbary i św. Jana Chrzciciela. Prawy ołtarz boczny został poświęcony Matce Bożej, natomiast w lewym znajduje się obraz z 1764 r. ze sceną Nawrócenia Szawła (św. Pawła), sygnowany imieniem i nazwiskiem malarza, Kacpra Ociepki. Przed obrazem umieszczono gipsową figurę Najświętszego Serca Pana Jezusa. Przy okazji odnawiania Obrazu MB Piekarskiej, został odnaleziony Obraz Wniebowstąpienia Pana Jezusa. Służył jako bletram. Na obrazie widnieje data 1600, a z tyłu na desce jest wyryta data 1599. Rokokowo-klasycystyczna ambona, z płaskorzeźbą gołębiczy – symbolu Ducha Świętego w podniebiu baldachimu – pochodzi z XVIII w. Na ścianach nawy znajdują się duże malowidła w ramach, ukazujące stacje Męki Pańskiej (z przeł. XVIII/XIX w. odnowione w 1941 r.). Na chórze muzycznym znajdują się organy barokowe z XVIII w. Ponadto w prezbiterium, przed ołtarzem głównym, zachowały się kamienne płyty nagrobne z napisami w języku staromorawskim i herbami. Na zewnątrz świątyni, na ścianie absydy od strony południowej, wmurowana jest płyta nagrobna Wilhelminy Koja z 1843 r.

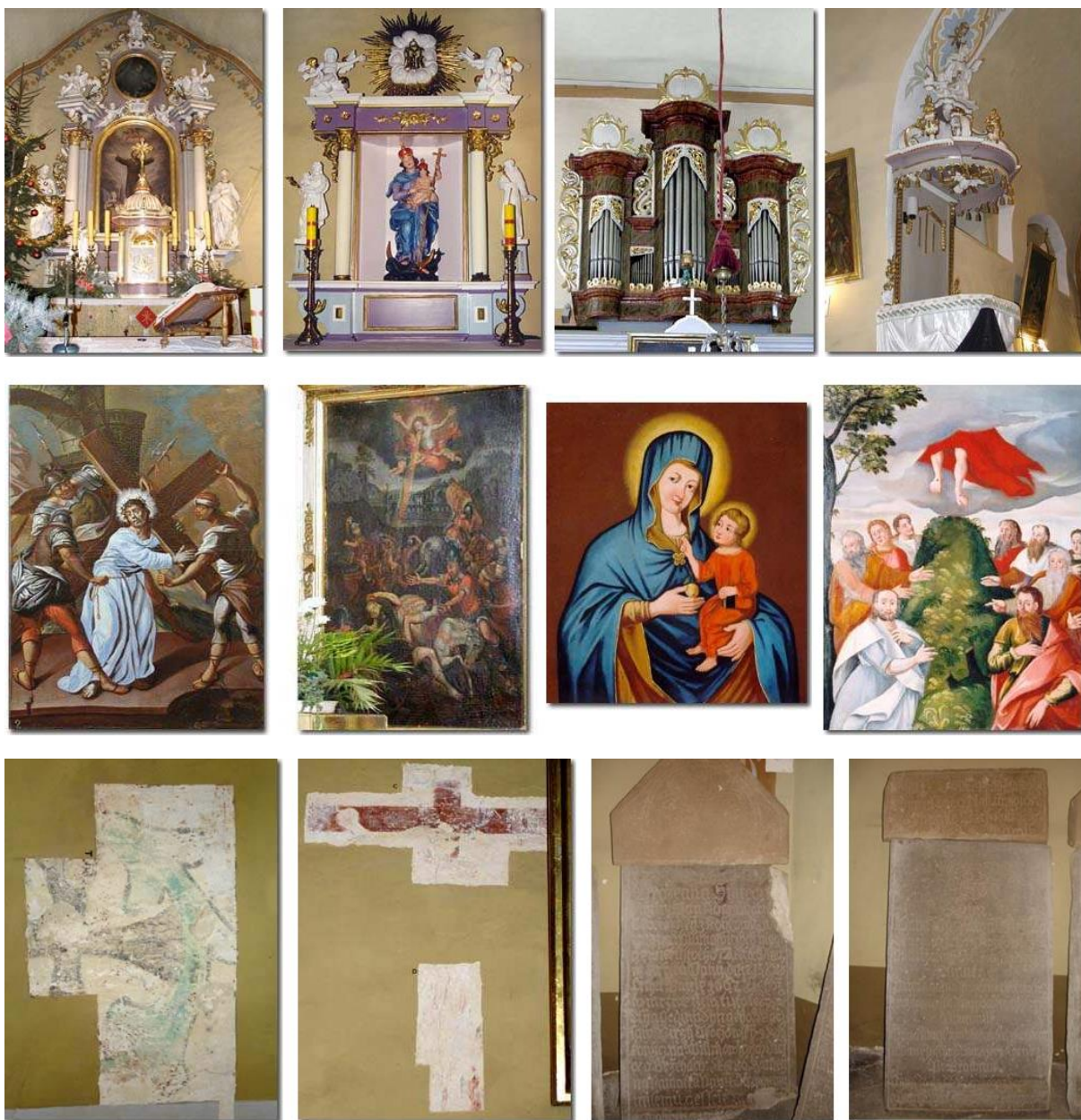
Wokół kościoła znajduje się cmentarz parafialny z najstarszymi grobowcami z pocz. XX w.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Rysunek 6. Kościół parafialny pw. Św. Jakuba Apostoła Starszego w Simoradzu

Źródło: <https://zabytek.pl/>

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Rysunek 7. Wnętrze Kościoła parafialnego pw. Św. Jakuba Apostoła Starszego w SimoradzuŹródło: <http://www.sw-jakub.pl/historia.html>

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023**KOŚCIÓŁ PW. ŚW. MATEUSZA W OGRODZONEJ**

Według informacji dostępnych na stronie internetowej Parafii Rzymskokatolickiej p.w. św. Mateusza w Ogrodzonej, w 1529 r. wybudowano murowany kościół z prezbiterium w stylu gotyckim, przyozdobionym freskami oraz drewnianą wieżą. W latach 1572-1610 kościół znajdował się w rękach protestantów. Z zapisów wizytacji kanonicznej archidiacona Bartłomieja Reinholda w 1652 r. wynika, że kościół w Ogrodzonej, jako filia Fary Cieszyńskiej, był w rękach katolików. Podczas kolejnej wizytacji w 1679 r. zanotowano: „kościół w Ogrodzonej jest pod wezwaniem Świętego Mateusza Apostoła. Ma główny ołtarz i dwa boczne, tabernakulum oraz chrzcielnicę. Nie posiada posadzki tylko zwykłe klepisko”.

Poświęcenia obecnego kościoła w Ogrodzonej dokonał w 1855 r. Wikariusz Generalny z Cieszyna ksiądz prałat Antoni Helma. Była to budowla w stylu neogotyckim murowana z kamienia i tynkowana. W rok później rozebrano stary kościół, który stał poniżej obecnego probostwa. W 1870 r. ufundowano stację Drogi Krzyżowej. Za księdza proboszcza Henryka Sobeckiego, kościół nabył m.in. figury Serca Pana Jezusa, Matki Bożej i Świętego Józefa. W 1899 r. zamontowano organy, a dwa lata później poświęcono obecne probostwo. W latach późniejszych sprawiono dwa spiżowe dzwony. Nowy cmentarz poświęcony został w 1927 r.

W 1936 r. dokonano gruntownej renowacji wnętrza kościoła i ufundowano nowy ołtarz główny, a także uporządkowano stary cmentarz. Rok później posadzka kościoła została wyłożona płytkami. W okresie II wojny światowej okupanci zarekwirowali z obiektu dwa dzwony, a po wkroczeniu w 1945 r. do Ogrodzonej wojsk radzieckich skradziono stroje ministrantów, obrusy ołtarzowe.

Po zakończeniu II wojny światowej przy drogach lokalnych ustawiono krzyże kamienne jako votum za przeżytą wojnę, a w kościele w Ogrodzonej tablicę pamiątkową ku czci księdza Alfonsa Latochy, aresztowanego w 1941 r. przez okupanta niemieckiego i zmarłego podczas transportu więźniów z Oświęcimia do Dachau. Odsłonił ją ksiądz Konrad Szweda także więzień obozu w Oświęcimiu i Dachau. Nowe dwa dzwony za administrowania księdza Henryka Stypy, poświęcił w 1958 r. ksiądz infułat Wilhelm Kasperlik.

W latach 1961-1965 przeprowadzono remont wieży, przebudowano okna z półokrągłych na okrągłe, zamontowano pancerne tabernakulum i dębowe drzwi wejściowe. W 1973 r. wyposażono nową zakrystię i salkę katechetyczną. Podczas malowania Kościoła w 1975 r. bezpowrotnie zaginęła ambona, boczne ołtarze, feretron z nad chrzcielnicą, obraz Matki Bożej Różańcowej i z Dzieciątkiem nad półksiężycem. Zdjęto wieczną lampę, którą w 1873 r. ofiarowała kościołowi rodzina Ciemałów z Gumien.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Za księdza proboszcza Pawła Grzędziela dokonano renowacji zabytków z pierwotnego kościoła, ponownie poświęcono chrzcielnicę z 1599 r. i ustawiono ją w odsłoniętej absydzie.

W 1996 r. za księdza proboszcza Pawła Grzędziela przystąpiono do remontu kościoła na zewnątrz (elewacja zewnętrzna i pokrycie blachą miedzianą dachu i wieży kościelnej). Prace zakończono w 1998 r.

Za kolejnego proboszcza w Ogrodzonej ks. Tadeusza Pietrzyka zaraz na początku jego posługi w parafii dokończono budowę parkingu kościelnego z kamiennym podłożem, następnie w 2002 r. ułożono chodnik procesyjny wokół kościoła i na cmentarzu do krzyża z kostki brukowej. W 2003 r. odrestaurowano ołtarz świętego Mateusza w Ogrodzonej i pomalowano prezbiterium. Następnie odtworzono gzyms, który spadł nad salką katechetyczną od strony cmentarza, a w 2006 r. dokonano naprawy gzymsu wokół całego kościoła. W 2004 r. Świecka Rodzina Franciszkańska sprowadziła relikwie świętego Franciszka z Asyżu. W 2007 r. dokończono malowanie kościoła w Ogrodzonej, przywieziono do parafii figurę Matki Bożej Fatimskiej, a w 2008 r. wyremontowano organy.

W 2011 r. za ks. proboszcza Wiesława Kondziołki odnowiono drzwi główne w kościele i wymieniono troje bocznych z drewna dębowego. W 2012 r. został ofiarowany nowy krzyż do kaplicy pod chórem oraz płaskorzeźba Chrystusa Zmartwychwstałego. W 2013 r. nastąpił generalny remont kaplicy Bożej Opatrzności na Górze w Ogrodzonej, która została wybudowana i poświęcona w 1898 r. Dokładnie po 115 latach została odrestaurowana i na nowo poświęcona 31 sierpnia 2013 r. przez księdza profesora Józefa Budniaka. W 2014 r. została ofiarowana figurka Ojca Pio. W 2014 r. z rąk ks. kard. Dziwisza w Krakowie delegacja z parafii otrzymała dar relikwii I stopnia – relikwie krwi świętego Jana Pawła II. W latach 2014-2015 dokonano wymiany starych świerkowych ławek na nowe dębowe. W 2017 r. wykonano generalny remont domu gospodarczego przy cmentarzu, gdzie jedno z pomieszczeń wykorzystano na toaletę i doprowadzono wodę. W 2019 roku została położona nawierzchnia asfaltowa na parkingu kościelnym w Ogrodzonej.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Rysunek 8. Kościół pw. Św. Mateusza w Ogródzonej

Źródło: <http://parafiaogrodzona.pl/>

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023**6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń**

Zachowane obiekty zabytkowe na terenie Gminy Dębowiec są zróżnicowane pod względem architektonicznym, a także pod względem sposobu użytkowania i stanu zachowania. Analiza stanu dziedzictwa kulturowego i uwarunkowań jego ochrony na terenie Gminy doprowadziła do rozpoznania następujących czynników determinujących jej dalszy rozwój.

W tabeli poniżej zestawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Zdiagnozowane mocne strony oraz szanse dają możliwość dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego regionu z uwzględnieniem wartości historycznych i kulturowych tego obszaru. Należy jednak zwrócić uwagę na występujące nadal słabe strony w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, a także na potencjalne zagrożenia, które mogą powodować negatywne skutki dla ochrony obiektów i obszarów zabytkowych zlokalizowanych w granicach Gminy Dębowiec.

Tabela 4. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy

Mocne strony	Słabe strony
- zachowane obiekty architektury sakralnej i kultu religijnego, - wykorzystanie obiektów zabytkowych do rozwoju atrakcji turystycznych, - promocja historii i dziedzictwa kulturowego na stronie internetowej Gminy, - uwzględnianie problemów ochrony dziedzictwa kulturowego w gminnych dokumentach strategicznych i planistycznych, - podejmowane przez władze gminy działania na rzecz poprawy walorów środowiska kulturowego Gminy,	- niewystarczające środki na renowację zabytkowych obiektów, - trudności w pozyskaniu środków zewnętrznych, głównie przez prywatnych właścicieli, - konkurencja turystyczna ze strony gmin sąsiednich.
Szanse	Zagrożenia
- rosnąca świadomość mieszkańców nt. znaczenia krajobrazu kulturowego i obiektów zabytkowych, jako produktu turystycznego, - możliwość pozyskania dotacji na prace konserwatorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych ze środków finansowych pochodzących z różnych źródeł.	- ryzyko wystąpienia negatywnych zdarzeń losowych mogących uszkodzić lub zniszczyć obiekty zabytkowe, - brak możliwości podjęcia prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach stanowiących dziedzictwo kulturalne będących własnością prywatną, - degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzenie elementów nowej zabudowy nienawiązujących do historycznego charakteru gminy.

Źródło: Opracowanie własne

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023**7. Założenia programowe****7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami**

Po przeprowadzeniu analizy, określono priorytety realizacji Programu opieki nad zabytkami Gminy Dębowiec na lata 2020-2023. Celem podjęcia wieloletnich i kompleksowych działań jest poprawa stanu obiektów zabytkowych, ale także ochrona dziedzictwa kulturowego i budowanie tożsamości regionalnej, jak również promowanie dotychczasowego dorobku lokalnej społeczności wśród mieszkańców Gminy i turystów.

W ramach przedmiotowego Programu wyznaczono następujące priorytety:

- **Priorytet I.** Ochrona dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno-gospodarczego;
- **Priorytet II.** Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego;
- **Priorytet III.** Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.

7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki

W ramach wymienionych priorytetów wytyczono kierunki działań i na tej podstawie wytyczono poszczególne zadania do realizacji w latach 2020-2023.

Tabela 5. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę – priorytet I

PRIORYTET I. OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO, JAKO ELEMENT ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO	
Kierunki działań	Zadania
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i poprawa stanu ich zachowania	• Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków; • Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni (w tym parków, cmentarzy, obszarów nieczynnych cmentarzy).
Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne	• Umieszczanie tablic informacyjnych na zabytkach.

Źródło: Opracowanie własne

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023**Tabela 6. Kierunki działań i zadania przyjęte przez Gminę – priorytet II**

PRIORYTET II. OCHRONA I ŚWIADOME KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	
Kierunki działań	Zadania
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	- Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego; - Wdrażanie zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego; - Walka z samowolami budowlanymi.
Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego	Wystąpienie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych (m.in. układów urbanistycznych i ruralistycznych).

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 7. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę – priorytet III

PRIORYTET III. BADANIE I DOKUMENTACJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ PROMOCJA I EDUKACJA SŁUŻĄCA BUDOWANIU TOŻSAMOŚCI	
Kierunki działań	Zadania
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym	- Udostępnienie informacji o zabytkach na stronie internetowej gminy; - Utworzenie systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego); - Opracowanie mapy zabytków znajdujących się na terenie gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego.
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	- Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego; - Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych; - Organizowanie szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i udział w nich; - Wspieranie i upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć.
Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywaniem lub realizowanym procesem inwestycyjnym	- Weryfikacja obiektów wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków pod kątem zgodności ze stanem faktycznym; - Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów wpisanych do ewidencji zabytków.

Źródło: Opracowanie własne

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Zadania określone w niniejszym Programie będą wykonywane przy pomocy następujących instrumentów:

- a) **instrumentów prawnych** – wynikających z przepisów ustawowych, obejmujących między innymi uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, budowę parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do wojewódzkiego rejestru lub wojewódzkiej ewidencji zabytków obiektów będących własnością Gminy, wykonywanie decyzji administracyjnych wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- b) **instrumentów finansowych** – obejmujących między innymi finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością Gminy, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych;
- c) **instrumentów koordynacji** – obejmujących między innymi realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami;
- d) **instrumentów społecznych** – obejmujących m.in. działania edukacyjne i promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;
- e) **instrumentów kontrolnych** – obejmujących między innymi aktualizację gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023**9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami**

Program opieki nad zabytkami, po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostaje przedstawiony Radzie Gminy Dębowiec, w celu przyjęcia go uchwałą (zgodnie z pkt 3 art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Program opracowywany jest na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego. Wójt Gminy jest odpowiedzialny za sporządzanie co dwa lata sprawozdań z realizacji zadań Programu i przedstawienie ich Radzie Gminy.

Głównym odbiorcą niniejszego Programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców Gminy. Program powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad nimi oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

W poniższej tabeli przedstawiono przykładowe kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu.

Tabela 8. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu

Nazwa priorytetu	Wskaźniki
<u>PRIORYTET I</u> Ochrona dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno-gospodarczego	- Poziom wydatków budżetu Gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami; - Wartość finansowa wykonanych prac remontowo - konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych ww. pracom; - Liczba obiektów, w ramach których zamontowani tablice informacyjne.
<u>PRIORYTET II</u> Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego	- Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które zostały sporządzone przez Gminę Dębowiec, uwzględniających zapisy dot. ochrony zabytków; - Liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych.
<u>PRIORYTET III</u> Priorytet III. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości	- Liczba zrealizowanych konkursów wystaw, działań edukacyjnych na terenie Gminy; - Liczba opracowanych, wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników); - Liczba utworzonych, zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej.

Źródło: Opracowanie własne

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Art. 71 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mówi, iż *w zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku. Ponadto sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.*

Zgodnie z art. 73 ustawy podmioty będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające zabytek w trwałym zarządzie albo będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, mogą ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru albo prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa.

Z kolei zgodnie z art. 74 ustawy dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest ten minister;
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa jest udzielana ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Zgodnie z art. 81 w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Poniżej przedstawiono możliwe źródła finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach zabytkowych. Zasadne jest sprawdzenie możliwości ubiegania się o wsparcie w instytucjach każdorazowo przed złożeniem wniosku o dotację.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Istnieje możliwość finansowania zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami z następujących źródeł:

- Rady Gminy (budżet Gminy);
- Rady Powiatu (budżet powiatu);
- Sejmiku Województwa (budżet województwa);
- Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda);
- Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) oraz innych ministrów;
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Środków Unii Europejskiej i innych środków pomocowych (m.in. PROW na lata 2014-2020, RPO na lata 2014-2020)
- Funduszu Kościelnego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (dotacje z Funduszu Kościelnego są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.). Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże) ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki).

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

11. Załączniki

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu Gminy Dębowiec zgodnie z obowiązującą Gminną Ewidencją Zabytków Gminy Dębowiec.

Załącznik 2. Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie Gminy Dębowiec zgodnie z obowiązującą Gminną Ewidencją Zabytków Gminy Dębowiec.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu Gminy Dębowiec zgodnie z obowiązującą Gminną Ewidencją Zabytków Gminy Dębowiec

Lp.	Miejscowość	Adres	Obiekt	Datowanie
1	Dębowiec	Ul. Spółdzielcza/ Rolnicza	Zespół dworsko-parkowy	XIX – XX w.
2	Dębowiec	Ul. Spółdzielcza 6	Dwór w zespole dworsko-parkowym	pocz. XIX w.
3	Dębowiec	Ul. Spółdzielcza	Dozorcówka w zespole dworsko-parkowym	1 ćw. XX w.
4	Dębowiec	Ul. Spółdzielcza 6	Ogrodzenie z bramą i most wjazdowy w zespole dworsko-parkowym	1 ćw. XX w.
5	Dębowiec	Dębowiec Droga do Simoradza	Most na rzece Knajce	lata 30. XX w.
6	Dębowiec	Ul. Cieszyńska	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej	1925 r.
7	Dębowiec	Ul. Cieszyńska 45 (d. 14)	Posterunek Policji, ob. dom mieszkalny	ok. 1900 r.
8	Dębowiec	Ul. Cieszyńska 17	Plebania	XVII w., 1928 r.
9	Dębowiec	Ul. Cieszyńska 9 (d. 19)	Dom mieszkalny	1897 r.
10	Dębowiec	Ul. Rolnicza	Spichlerze i obora w zespole dworskim, ob. ubojnia	pocz. XX w.
11	Dębowiec	Ul. Cieszyńska 9 (d. 19)	Stodoła	k. XIX w.
12	Dębowiec	Ul. Cieszyńska 9 (d. 19)	Stodoła	k. XIX w.
13	Dębowiec	Ul. Cieszyńska 9 (d. 19)	Budynek gospodarczy	k. XIX w.
14	Dębowiec	Ul. Cieszyńska 9 (d. 19)	Silos	k. XIX w.
15	Dębowiec	Ul. Szkolna 35	Dom mieszkalny	XVIII/XIX w.
16	Dębowiec	Ul. Szkolna 35	Stodoła	pocz. XX w.
17	Dębowiec	Ul. Rajska 62	Gospoda, ob. dom mieszkalny	1876 r.
18	Dębowiec	Ul. Żniwna 85 (d. Polna 69)	Dom mieszkalny	1927 r.
19	Dębowiec	Ul. Stroma 83	Dom mieszkalny	lata 30. XX w.
20	Dębowiec	Ul. Cieszyńska 29 (d. 17)	Szkoła ob. salka katechetyczna	1930 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Lp.	Miejscowość	Adres	Obiekt	Datowanie
21	Dębowiec	Ul. Szkolna 10 (d. 150)	Willa	I. 20. XX w.
22	Dębowiec	Ul. Żniwna 12 (d. 158)	Dom mieszkalny	I. 30. XX w.
23	Dębowiec	Ul. Szkolna 5	Szkoła Podstawowa	1908 r.
24	Dębowiec	Ul. Łęgowa 27 (d. 181)	Dom mieszkalny	lata 30. XX w.
25	Dębowiec	Ul. Szkolna 41	Spichlerz – obora d. rotunda z oborą	XVIII – XIX w.
26	Dębowiec	Ul. Cieszyńska	Kościół parafialny pw. Św. Małgorzaty	1857 r.
27	Dębowiec	Ul. Cieszyńska	Kaplica fil. ewangelicko-augsburska pw. Zbawiciela	1914 r.
28	Dębowiec	Ul. Cieszyńska	Krzyż przydrożny	1890 r.
29	Dębowiec	Ul. Łęgowa 27 (d. 181)	Kapliczka przydrożna	1919 r.
30	Dębowiec	Ul. Cieszyńska	Cmentarz rzymsko-katolicki	1857 r.
31	Dębowiec	Ul. Cieszyńska	Cmentarz ewangelicko-augsburski	poł. XIX w.
32	Dębowiec	Ul. Spółdzielcza	Park i parkowa wyspa na stawie	XIX w.
33	Gumna	Gumna	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej	pocz. XX w.
34	Gumna	Gumna 8	Zajazd „Straszny Dwór”	XIX – XX w., 1936 r.
35	Gumna	Gumna 10	Kamienica	I. 20-30. XX w.
36	Gumna	Gumna 14	Budynek gospodarczy	1903 r.
37	Gumna	Gumna 14	Dom mieszkalny	1988 r.
38	Gumna	Gumna 33	Kaplica fil. ewangelicko-augsburska	1863 r.
39	Gumna	Gumna 35	Stodoła, ob. kuźnia	k. XIX w.
40	Gumna	Gumna 40	Dom mieszkalny	pocz. XX w.
41	Gumna	Gumna 41	Dom mieszkalny	1904 r.
42	Gumna	Gumna 41	Budynek gospodarczy	1909 r.
43	Gumna	Gumna 41	Stodoła	1919 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Lp.	Miejscowość	Adres	Obiekt	Datowanie
44	Gumna	Gumna 43	Instytut Zootechniki	I. 30. XX w.
45	Gumna	Gumna	Kaplica cmentarna na cmentarzu ewangelicko-augsburskim	pocz. XX w.
46	Gumna	Gumna	Cmentarz ewangelicko-augsburski	1901 r.
47	Iskrzyczyn	Iskrzyczyn 50	Dom mieszkalny	1933 r.
48	Iskrzyczyn	Iskrzyczyn	Przedszkole	I. 20 XX w.
49	Iskrzyczyn	Iskrzyczyn 62	Dom mieszkalny	XVIII – XIX w., I. 30. XX w.
50	Iskrzyczyn	Iskrzyczyn 62	Stajnia	XVIII – XIX w.
51	Iskrzyczyn	Iskrzyczyn	Zespół podworski	XIX – XX w.
52	Iskrzyczyn	Iskrzyczyn 14	Kapliczka przydrożna (krzyż)	XIX – XX w.
53	Kostkowice	Kostkowice	Dwór w zespole dworsko-parkowym	1835 r.
54	Kostkowice	Kostkowice	Stodoła w zespole dworsko-parkowym, ob. stolarnia	4 ćw. XIX w.
55	Kostkowice	Kostkowice	Obora w zespole dworsko-parkowym, ob. budynek administracyjny	4 ćw. XIX w.
56	Kostkowice	Kostkowice	Obora w zespole dworsko-parkowym, ob. budynek administracyjno-gospodarczy	4 ćw. XIX w.
57	Kostkowice	Kostkowice	Warsztat w zespole dworsko-parkowym	XIX – XX w.
58	Kostkowice	Ul. Topolowa 25	Dom mieszkalny	3 ćw. XIX w.
59	Kostkowice (Samlowiec)	Kostkowice (Samlowiec) 51 (d. 8)	Dom mieszkalny	1919 r.
60	Kostkowice	Ul. Rzeczna 9	Dom mieszkalny	poł. XIX w.
61	Kostkowice	Kostkowice	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej	1923 r.
62	Kostkowice	Ul. Dębowiecka 97	Dom mieszkalny	1931 r.
63	Kostkowice	Ul. Dębowiecka 50 (d. 1)	Zajazd, ob. dom mieszkalny	pocz. XX w.
64	Kostkowice	Kostkowice	Zespół dworsko-parkowy	XIX – XX w.
65	Kostkowice	Kostkowice	Park w zespole dworsko-parkowym	1840 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Lp.	Miejscowość	Adres	Obiekt	Datowanie
66	Kostkowice (Samlowiec)	Kostkowice (Samlowiec) 7	Kapliczka przydrożna	1930 r.
67	Łączka	Łączka 10	Dom mieszkalny	XIX – XX w.
68	Łączka	Łączka 10	Budynek gospodarczy	XIX – XX w.
69	Łączka	Łączka 21	Dom mieszkalny	ok. 1930 r.
70	Łączka	Łączka 28	Czworak, ob. budynek mieszkalno-gospodarczy	ok. 1900 r.
71	Łączka	Łączka 25	Stodoła	1865 r.
72	Łączka	Łączka 17	Kapliczka przydrożna pw. Św. Antoniego	1946 r.
73	Ogrodzona	Ogrodzona	Dom parafialny	1863 r.
74	Ogrodzona	Ogrodzona 48	Szkoła Podstawowa	k. XIX w. 1912 r.
75	Ogrodzona	Ogrodzona	Dwór w zespole dworskim	XVIII – XIX w.
76	Ogrodzona	Ogrodzona	Stodoła w zespole dworskim	1 ćw. XX w.
77	Ogrodzona	Ogrodzona	Budynek gospodarczy w zespole dworskim	1 ćw. XX w.
78	Ogrodzona	Ogrodzona	Budynek inwentarski w zespole dworskim	1 ćw. XX w.
79	Ogrodzona	Ogrodzona 2	Dom, ob. budynek gospodarczy	I. 30. XX w.
80	Ogrodzona	Ogrodzona 21	Budynek poczty konnej, ob. gospoda	1896 r.
81	Ogrodzona	Ogrodzona 26	Dom (dawne wójtostwo)	XVIII – XIX w.
82	Ogrodzona	Ogrodzona 26	Stodoła	4 ćw. XIX w.
83	Ogrodzona	Ogrodzona 26	Budynek gospodarczy	4 ćw. XIX w.
84	Ogrodzona	Ogrodzona 32	Przedszkole, ob. Środowiskowy Ośrodek Kultury	1788 r.
85	Ogrodzona	Ogrodzona 37	Dom mieszkalny	2 poł. XIX w.
86	Ogrodzona	Ogrodzona 39	Dom mieszkalny	1885 r.
87	Ogrodzona	Ogrodzona 73	Willa	I. 30. XX w.
88	Ogrodzona	Ogrodzona 76	Dom przy mleczarni	I. 30 XX w.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Lp.	Miejscowość	Adres	Obiekt	Datowanie
89	Ogrodzona	Ogrodzona	Budynek d. mleczarni, ob. hurtownia	I. 30 XX w.
90	Ogrodzona	Ogrodzona 99	Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej	I. 20. XX w., 1956 r.
91	Ogrodzona	Ogrodzona	Zespół dworski	XVIII – XX w.
92	Ogrodzona	Ogrodzona 33	Kościół parafialny rzymsko-katolicki pw. Św. Mateusza	1855 r.
93	Ogrodzona	Ogrodzona	Kościół fil. ewangelicko-augsburski (na miejscu kaplicy)	XIX – XX w., 2006 r.
94	Ogrodzona	Ogrodzona	Kaplica	XIX w.
95	Ogrodzona	Ogrodzona	Figura Św. Jana Nepomucena	1857 r.
96	Ogrodzona	Ogrodzona 96	Kapliczka przydrożna	1946 r.
97	Ogrodzona	Ogrodzona 98	Kapliczka przydrożna	1932 r.
98	Ogrodzona	Ogrodzona	Cmentarz ewangelicko-augsburski	1877 r.
99	Ogrodzona	Ogrodzona	Cmentarz rzymsko-katolicki, tzw. stary	poł. XVI w.
100	Ogrodzona	Ogrodzona	Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	1891 r.
101	Simoradz	Simoradz 70	Gorzelnia w zespole folwarcznym, ob. budynek gospodarczy RSP	1 poł. XIX w.
102	Simoradz	Simoradz 2	Szkoła Podstawowa	1903 r.
103	Simoradz	Simoradz 23	Dom	XIX – XX w.
104	Simoradz	Simoradz 23	Stodoła	1 poł. XX w.
105	Simoradz	Simoradz 44	Dom mieszkalny	1927 r.
106	Simoradz	Simoradz 44	Budynek gospodarczy	I. 20. XX w.
107	Simoradz	Simoradz 46	Dom mieszkalny	1. ćw. XX w.
108	Simoradz	Simoradz 87	Dom mieszkalny	I. 30. XX w.
109	Simoradz	Simoradz	Kościół fil. ewangelicko-augsburski pw. Zesłania Ducha Świętego	pocz. XX w.
110	Simoradz	Simoradz 149	Kościół parafialny rzymsko-katolicki pw. Św. Jakuba Apostoła Starszego	XV – XVI w., 1892 r.
111	Simoradz	Simoradz	Cmentarz rzymsko-katolicki	2. poł. XX w.
112	Simoradz	Simoradz	Cmentarz ewangelicko-augsburski	1858 r.

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Dębowiec

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023

Załącznik 2. Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie Gminy Dębowiec zgodnie z obowiązującą Gminną Ewidencją Zabytków Gminy Dębowiec

Lp.	Miejscowość	Nr stanowiska	Obiekt	Datowanie
1	Dębowiec	AZP 107-44/28	Ślad osadnictwa	Średniowiecze/ okres nowożytny
2	Gumna	AZP 109-44/19	Osada	Neolit/ OWR / późne średniowiecze
3	Gumna	AZP 108-45/5	Osada	Neolit
4	Gumna	AZP 108-44/8	Osada	Prehistoria
5	Kostkowice	AZP 108-45/7	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny
6	Ogrodzona	AZP 108-46/6	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny
7	Ogrodzona	AZP 109-45/6	Ślad osadnictwa	Prehistoria/ późne średniowiecze
8	Ogrodzona	AZP 108-45/8	Osada	Średniowiecze
9	Ogrodzona	AZP 108-44/3	Osada, ślad osadnictwa	Neolit/ okres halszacki/ okres nowożytny
10	Ogrodzona	AZP 108-44/4	Ślad osadnictwa	OWR
11	Ogrodzona	AZP 109-45/35	Osada (?)	Prehistoria/ OWR
12	Ogrodzona	AZP 109-45/41	Ślad osadnictwa	Prehistoria
13	Ogrodzona	AZP 108-44/9	Ślad osadnictwa, osada	Prehistoria / neolit
14	Ogrodzona	AZP 108-44/10	Ślad osadnictwa, osada	Prehistoria
15	Ogrodzona	AZP 109-45/18	Ślad osadnictwa	Neolit/ epoka brązu
16	Simoradz	AZP 107-45/3	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Dębowiec

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2020-2023**Spis tabel i rysunków**

Tabela 1. Cele i kierunki działań ustalone w ramach Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie śląskim na lata 2018-2021.....	16
Tabela 2. Cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Dębowiec na lata 2016-2025.....	20
Tabela 3. Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie Gminy Dębowiec wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków	36
Tabela 4. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy.....	49
Tabela 5. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę – priorytet I	50
Tabela 6. Kierunki działań i zadania przyjęte przez Gminę – priorytet II	51
Tabela 7. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę – priorytet III	51
Tabela 8. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu	53
 Rysunek 1. Położenie Gminy Dębowiec na tle powiatu cieszyńskiego i województwa śląskiego	25
Rysunek 2. Herb oraz flaga Gminy Dębowiec	25
Rysunek 3. Formy ochrony przyrody w granicach Gminy Dębowiec.....	28
Rysunek 4. Dawny Spichlerz – rotunda w Dębowcu	41
Rysunek 5. Dawna gorzelnia w Simoradzu.....	42
Rysunek 6. Kościół parafialny pw. Św. Jakuba Apostoła Starszego w Simoradzu	44
Rysunek 7. Wnętrze Kościoła parafialnego pw. Św. Jakuba Apostoła Starszego w Simoradzu	45
Rysunek 8. Kościół pw. Św. Mateusza w Ogrodzonej	48